Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

Тема: Еколого-економічне обґрунтування підвищення ефективності використання ресурсів підприємства

Спеціальність 051 «Економіка»,
освітня програма 8.051.00.11 «Економіка та бізнес-інновації

Завідувач кафедри: *Карінцева О.І/*

Керівник роботи: Гончаренко О.С.

Виконавець: Красновид Р.С.

Група: Е.м-91

Суми 2020

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри економіки,
підприємництва
та бізнес-адміністрування
_____О. І. Карінцева
«___» _____ 20___ р.

ЗАВДАННЯ
до кваліфікаційної роботи магістра
Студента(ки) групи___ Е.м-91____, 2 курсу__ННІ ФЕМ_____
(найменування інституту)
Спеціальності 051 «Економіка»
Освітня програма 8.051.00.11 «Економіка та бізнес-інновації»
_____
(прізвище, ім'я, по батькові)
Тема індивідуальної роботи: Еколого-економічне обґрунтування підвищення ефективності
використання ресурсів підприємства

Затверджую наказом по СумДУ №_____від «___»___20__ р.
Термін здачі студентом закінченої роботи: «_____»_____ 20__ р.

Вихідні дані до роботи:_____
_____
_____

Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що підлягають розробленню ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА. МЕТОДИ АНАЛІЗУ СТАНУ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ НА РЕЗУЛЬТАТИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРАТ "ОБОЛОНЬ". ЕКОЛОГІЧНИЙ КРИТЕРІЙ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ
Перелік ілюстрацій
Видова класифікація основних фондів на підприємстві . Головні етапи комплексного порівняльного аналізу . Методи комплексного аналізу . Структура основних засобів на ПрАТ"Оболонь" .

Дата видачі завдання: «_____»_____20___ р.

Керівник кваліфікаційної роботи магістра_____

(вч. звання, П.І.Б.)

Завдання прийняв(ла) до виконання: «__»_____20___ р._____

підпис студента(ки)

ЗМІСТ

	РЕФЕРАТ	3
	ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1.	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1.	Поняття виробничих ресурсів підприємства	6
1.2.	Види виробничих ресурсів та їх обмеженість	8
1.3.	Поняття про ефективність використання виробничих ресурсів підприємства	10
РОЗДІЛ 2.	МЕТОДИ АНАЛІЗУ СТАНУ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	13
2.1.	Фактори що визначають стан використання виробничих ресурсів на підприємстві	13
2.2.	Методи оцінки ефективності використання виробничих фондів на підприємстві	17
РОЗДІЛ 3.	АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ НА РЕЗУЛЬТАТИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРАТ "ОБОЛОНЬ"	25
3.1.	Коротка характеристика підприємства	25
3.2.	Аналіз показників стану та ефективність використання основних виробничих засобів на ПрАТ "Оболонь"	29
3.3.	Напрями підвищення ефективності використання виробничих ресурсів підприємства	34
РОЗДІЛ 4.	ЕКОЛОГІЧНИЙ КРИТЕРІЙ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ	37
4.1	Місце екологічної оцінки в системі прийняття рішень	37
4.2	Ухвалення рішення в національних системах ЕО та можливість апеляції	40
	ВИСНОВКИ	43
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45
	ДОТАТКИ	46

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота містить 49 сторінок основного тексту , 4 розділи, 4 рисунків, 7 таблиць, 16 формул, список використаної літератури із 62 джерел і чотири додатки.

Метою роботи є розгляд проблематики ефективності використання основних виробничих ресурсів на підприємстві

Об'єктом дослідження стало підприємство ПрАТ «Оболонь».

У першому розділі «Теоретичні основи підвищення ефективності використання виробничих ресурсів підприємства» розглянуто загальні поняття про виробничі ресурси підприємства, їх види та обмеженість та ефективність використання основних виробничих ресурсів підприємства.

У другому розділі «Методи аналізу стану ефективного використання виробничих ресурсів на підприємстві» проаналізовано фактори що визначають стан використання виробничих ресурсів на підприємстві. Розглянуто методи оцінки ефективності використання виробничих фондів на підприємстві.

У третьому розділі «Аналіз ефективності використання виробничих ресурсів на результати господарської діяльності на ПрАТ "Оболонь"» здійснена коротка характеристика об'єкта дослідження, оцінку станів основних виробничих засобів та знайдені напрями підвищення ефективності використання виробничих ресурсів підприємства.

У четвертому підрозділі « Екологічний критерій прийняття рішень» здійснений аналіз поняття екологічного критерія та детально розібрані всі аспекти місця екологічної оцінки в системі прийняття рішень.

Ключові слова: ресурси підприємства, ефективність використання ресурсів, , основні фонди, економічна ефективність.

ВСТУП

Актуальність теми зумовлена тим що в сучасних умовах у переході на ринкові відносини економіка потребує структурних і великих зрушень[25-28].

І саме в цих умовах центр економічної діяльності зміщується до головної ланки економіки підприємства. На цьому рівні виробляється необхідна людям продукція, та надаються послуги. Саме на підприємстві знаходяться найбільш кваліфіковані кадри і саме тут обговорюються питання економічних витрат ресурсів, застосування техніки. Це робиться заради зниження витрат до мінімуму, адже в умовах ринкової економіки виживає лиш те підприємство, яке найуважніше визначає ринкові вимоги, організовує виробництво продукції, що має великий попит та забезпечує прибутком усіх працівників.

Перехід до ринкової економіки вимагає від підприємства зростання ефективності виробництва та конкурентоздатності продукції і послуг, виконати все це на основі досягнень науково-технічного прогресу, управління виробництвом, впровадження ефективних норм господарювання, активізації підприємства і таке інше. Головну роль у реалізації цієї цілі виконує аналіз господарської діяльності підприємства. За його рахунок виробляються тактик і стратегія розвитку підприємства, обґрунтовуються управлінські рішення й плани, контролюється їх виконання, здійснюється оцінка результатів діяльності підприємства та його підрозділів і робітників. Підприємство – це самостійна та відокремлена ланка сфери виробництва народного господарства, що виготовляє продукцію та надає послуги. Для ефективного господарювання над підприємством потребується визначити ціль створення і його функціонування.

На будь-якому підприємстві процес виробництва на пряму залежить від трьох чинників: предметів праці (речі на які спрямована праця), засоби праці (те чим (речі якими людина діє на предмети праці) та персонал (робоча сила). З цього випливає, що ефективність виробництва- це категорія, яка характеризує

якість використання трьох вищеперелічених чинників, а саме їх віддачу підприємству (його результативність).

Метою дипломної роботи є освоєння розрахунками показників ефективності використання виробничих ресурсів на підприємстві та навчитися аналізувати ці економічні данні задля уважного виявлення шляхів підвищення ефективності використання виробничого потенціалу підприємства.

У дипломній роботі передбачається проаналізувати використання виробничих ресурсів підприємства та розробити заходи на покращення ефективності їх використання. Оцінити вплив запропонованих заходів на кінцеві результати виробничої діяльності.

РОЗДІЛ1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Поняття про виробничі ресурси підприємства

У людини є потреби які вимагають їх задоволення, але природа не насичена готовими та придатними для задоволення потреб благ. Зцього виникає потреба у їх виробництві, а для їх виробництва потребується використання ресурсів та здібностей людини.

Ресурси – це сукупність нематеріальних або матеріальних елементів, які беруть участь у виробничому процесі (прямо або опосередковано).

Якщо обпиратися на економічну літературу, то значення поняття “виробництво” дуже не однозначне і це не дивно, адже виробнича діяльність надзвичайно різноманітна. Але всі джерела сходяться в одному, що виробництво може створювати не лише матеріальні блага, а й різні послуги, які можуть як безпосередньо задовільнять потреби людини, так і бути пов’язаними з виробництвом матеріальних благ. Щоб досягти максимального випуску продуктів та послуг,потрібно раціонально використовувати всі залучені до виробництва ресурси, адже від цього фактору залежить не тільки кількість вироблених благ, а й витрати на їх виробництво[22,23,41,42,43,61].

У раціонального використання ресурсів є велика залежність від технологічного рівня виробництва, тобто, від методів та способів які використовуються для обробки матеріалів, сировини і засобів праці. Беручи за основу накопичені наукові знання методи виготовлення та саме устаткування постійно вдосконалюється. В свою чергу це забезпечує зростання випуску продуктів та послуг при зменшенні витрат на сировину або їх незмінність. Також це торкається енергії, палива та інших виробничих ресурсів.

У склад виробничих ресурсів може входити все що завгодно, все що є необхідним для виробництва благ. Це можуть бути як будівлі і споруди, так і

інструменти та устаткування, або машини чи засоби транспорту і зв'язку, земля та корисні копалини, і авжеж незлічена кількість видів праці.

Деякі з цих ресурсів дані нам природою, як відновлювані так і ні. З цього випливає той факт що природні ресурси абсолютно обмежені, це такі як земля та корисні копалини. А вже інші ресурси є обмеженими через обмеженість нашого розвитку, так як знання, праця, кваліфікація, інформація тощо. Тобто можна зробити висновок, що у будь який момент часу люди мають лише обмежену кількість даних їм ресурсів і можливість їх кардинально збільшити – відсутня. Обмеженість ресурсів є досить умовною, нею керує рівень потреб. Якщо звузити потреби то можна і зменшити рівень обмеженості ресурсів.

Обсяг виробництва залежить від такого фактору, як економічні ресурси. Ними володіє суспільство і вони є основнимиелементами економічного потенціалу. Їх прийнято поділяти на 4 групи:

1) Природні – це усі наявні в природі блага, які використовують у виробництві. Вони можуть поділятися на вичерпні та невичерпні і відновлювані та невідновлювані.

2) Матеріальні або капітальні ресурси –це всі виготовлені людиною виробничі знаряддя, тобто засоби та предмети праці. В свою чергу предмети праці це те на що спрямована праця, а засоби – це те чим виконується праця. Є активні (машини, обладнання, інструменти, конвеєри і так далі) та пасивні (засоби комунікації, склади, споруди або будівлі) засоби праці.

3) Трудові ресурси – це частина населення яка є економічно активною і працездатною, тобто має здібності для взяття участі у трудовій діяльності. Їх можна оцінювати за трьома параметрами: культурно-освітній; соціально-демографічний; професійно-кваліфікаційний.

4) Фінансові або інвестиційні – це усі грошові засоби або фінансові активи, якими володіє держава і які застосовуються як інвестиції. Формуються вони завдяки розподілу і перерозподілу грошових коштів

населення та підприємств, або їх накопичення будь якими фінансовими суб'єктами за для використання.

1.2 Види виробничих ресурсів та їх обмеженість

У залежності від зміни технологій виробництва значення виділених видів ресурсів також є змінною. Так, якщо на підприємстві спостерігається ручне виробництво то обпиратися потрібно на трудові ресурси, а якщо машинне виробництво то роль буде належати матеріальним ресурсам.

Виробничі ресурси – це усі людські і природні ресурси, які використовуються у виробництві продуктів та послуг. З економічної точки зору можна поділити ці ресурси на такі групи:

1) Матеріальні ресурси – сировина, земля та капітал;
2) Людські ресурси – людська праця та їх підприємницькі здібності.

Земля - беручи як фактор виробництва то це всі природні ресурси які використовуються у виробництві, тобто це ті блага які подарувала природа. Земля є постачальником вихідних матеріалів які поступово переробляються у сировину і перетворюються у різні продукти для споживання та виробництва. Також земля є місцем для розміщення виробничих структур. В той же час земля може виступати як засіб ведення сільського господарства і тут важливими є фактори родючості землі, придатності, розміщення та її обмеження. Навідміну від усіх економічних ресурсів земля є абсолютно обмеженою, її не можна створити, адже її властивості за часту формуються роками. Такі території як ліси, гори, болота, пустелі є зовсім непридатними для сільського господарства.

Капітал – це усі виробничі знаряддя та види інструментів, устаткування, машин, транспортних засобів які використовують для виробництва продуктів чи послуг. Тобто капітал – це все що може приносити дохід. Застосовуючи у процесі виробництва цей могутній фактор людина дуже сильно збільшує свою спроможність у виконанні такої роботи, яку вона б не виконала без цього капіталу. Явним доказом цього є історичний прогрес у якому капітал

застосовувався у різноманітних формах. Гроші до капіталу не відносяться і їх не вважають фактором виробництва, так як вони нічого не виробляють, але вони можуть буди використані у придбані ресурсів тим самим у нього перетворившись. Коротко кажучи гроші – це фінансовий капітал.

Праця – деяка сукупність розумових та фізичних здібностей людини. Ці здібності застосовуються у процесі виробництва життєвих благ. Праця –це фундаментальне джерело всіх дій які спрямовані на перетворення природних благ у задоволення потреб людини. Праця – це рушійна сила завдяки якій людство досягло того розвитку який ми нині маємо, того розвитку який є основою нашої цивілізації.

Кількість і якість праці зумовлює рівень розвитку національної економіки. Від кількості населення напряму залежить кількість праці, а також від його статевого та вікового складу, ступеня господарської активності та фізичного здоров'я. За якість праці можна брати професійно-освітній рівень працівників, технічний і суспільний рівень праці, ступінь свободи і так далі.

Праця – це обмежений економічний ресурс, він залежить від кількості людей, часу роботи, здатністю працювати та обмеженістю знань.

З допомогою праці, людина перетворює природу та підганяє її під задоволення власних потреб. За мету можна взяти одержання будь-якого результату. Характеристики праці:

- продуктивність;
- інтенсивність;
- тривалість робочого дня.

Підприємницькі здібності – це особливий фактор виробництва, який виражає здатність до ведення господарства, здатність орієнтуватися у кон'юктури ринку та відсутність боязні ризику.

Усі виробничі ресурси, котрі використовуються у процесі виробництва є обмеженими. Під цим розуміють не тільки обмеженість в використанні певного ресурсу загалом, а й наявність його в необхідному розмірі в необхідний період часу, в даному місці. Обмеженість є відносна та абсолютна.

Абсолютна обмеженість – це коли ресурси обмежені самою природою, тобто вони невідтворювані (земля та корисні копалини).

Відносна обмеженість – це той випадок коли ресурси обмежені лише зростанням потреб які є більшими за можливості виробництва.

Обмеженість ресурсів - це проблема яка потребує не тільки економії ресурсів а й збільшення їхньої віддачі. Також спостерігається потреба в:

- оптимізації процесу споживання;
- охорони навколишнього середовища;
- забезпечення перспектив для розвитку;
- здешевлення послуг і продукції.

1.3Поняття про ефективність використання виробничих ресурсів підприємства

Ефективне використання виробничих ресурсів – це найважливіший фактор задля забезпеченняконкурентоздатності, підтримки фінансової стабільності на підприємстві й надання можливості для подальшого розвитку та одержання достатнього рівня прибутку задля залучення інвесторів.

Ресурси – це сукупність нематеріальних або матеріальних елементів, які беруть участь у виробничому процесі (прямо або опосередковано).

Ресурсний потенціал – це кількість ресурсів якими володіє підприємство, також це здатність працівників і менеджерів використовувати їх з метою виробництва товарів та послуг, і отримання при цьому максимального прибутку.

Ресурсний потенціал підприємства можна охарактеризувати за кілька пунктів:

- обсягом ресурсів залучених і підготовлених для використання у виробництві;
- реальні реалізовані і нереалізовані можливості в той чи іншій сфері діяльності виробництва;

- здібностями кадрів щодо виростання і розпорядження ресурсів з метою отримання максимальної віддачі;

- формою та організаційною структурою підприємства.

До ресурсного потенціалу відносяться такі елементи: матеріальні ресурси,які складаються з основних і оборотних фондів, нематеріальні ресурси, трудові ресурси та фінансові ресурси, інформаційні ресурси.

Персонал підприємства (трудові ресурси) – це фізичні особи які знаходяться у відносинах з підприємством як з юридичною особою. Ці відносини регулюються актами законодавства про трудову діяльність. Персонал на будь якому підприємствіформулює трудовий колектив структура якого визначається структурою виробництва, устроєм і формою власності. Потрібно зазначити, що людські ресурси є головною рушійною силою будь-якого підприємства і результати його господарськоїдіяльності залежать на пряму від кваліфікації робітників і продуктивності праці.

На підприємстві управліннятрудовими ресурсами підприємства і існує воно з метою ефективногоїх використання, воно включає в себе аналіз рівня використання кадрового потенціалу, визначення потреб працівників різних спеціальностей і ланок, прогнозування чисельності працівників усіх його підрозділів; координацію їх діяльності та їх мотивацію; контроль за виконанням поставлених задач та облік їх результатів.

Фінансові ресурси підприємства – це кошти якими володіє підприємство і які направленні на виконання пенихфінансових зобов`язань, і поповнюються вони за рахунок продажу продукції або надання послуг, чи за рахунок зовнішніх джерел фінансування. Джерела фінансування можна поділити на 2 типи: позикові і власні.

Позикові кошти формуються у самому процесі діяльності і включать в себе:

- кредити (товарні чи комерційні);

- довгострокові чи короткострокові банківські кредити:

- облігаційні та необлігаційні позики.

Якщо у підприємства виникають потреби яке підприємство не може задовольнити за рахунок власних коштів воно заучується до позикових, і здійснює це на принципах зворотності.

А власні кошти формуються саме у момент створення підприємства і поповнюються вони у процесі його діяльності, включають в себе: статутний капітал; додатковий капітал як незадіяний остаток від статутного капіталу; нерозподілений прибуток підприємства; амортизаційні відрахування спрямовані на відтворення основних засобів; виробничі фонди, утворені за рахунок прибутку.

Управляє фінансовими ресурсами підприємства або фінансова служба або економічна служба підприємства.

Матеріальні ресурси – це основні фонди та оборотні активи підприємства.

Основні фонди – це якась частина засобів виробництва, які діють у довгому періоді часу, зберігають при цьому свою незмінну споживчу форму і по частинах переносять свою вартість на продукцію у вигляди амортизаційних відрахувань. Оборотні активи – це матеріальні і грошові засоби які повністю переносяться свою вартість на готову продукцію і одноразово беруть участь у виробничому процесі. Також оборотні активи забезпечують повну неперервністьгосподарського процесу.

Найважливіше значення для всіх видів ресурсів має питання їх ефективності використання. Для того щоб здійснити оцінку їх використання прийнято порівнювати кінечний результат діяльності підприємства з витратами на його отримання.

РОЗДІЛ2. МЕТОДИ АНАЛІЗУ СТАНУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1 Фактори що визначають стан використання виробничих фондів на підприємстві

Важливим факторам від котрого залежать результати підприємницької діяльності є забезпечення його основними фондами і, авжеж, ефективним їх використанням. Також залежними від цих факторів є обсяг виробництва продукції та послуг, їх собівартість та фінансовий стан підприємства загалом, своєчасне та повне виконання робіт. Оцінюючи ефективність використання основних фондів , при розрахунках потрібно виділяти увагу таким показникам:

- Фондовіддача;
- Фондоємність.

Розглядаючи більш детально ці показники можна дійти до висновків що при проведенні аналізу використання основних фондів, важливим є показники їх ефективності. Вартісний показник фондовіддачі – це найбільш поширений серед показників економічної ефективності. Визначається цей показник як відношення вартості випущеної продукції до середньорічної вартості основних виробничих фондів. Він показує кількість виробленої готової продукції на одиницю основних виробничих фондів.

Також, не менш важливим вимірником є фондомісткість. Цей показник є зворотнім фондовіддачі і показує кількість використаних або скільки буде використано основних фондів на виробництво одиниці продукції.

Найефективнішим фактором зростання фондовіддачі є забезпечення оптимальної структури виробничих фондів. Так як фондовіддача залежить від відношенням між основними і оборотними фондами (їх пропорцією). При умові нестачі оборотних фондів зменшується рівень ефективності використання

основних. Звідси випливає, що при оптимізації забезпечення предметами праці засобів праці, більш ефективно використовуються засоби праці.

Існують два фактори впливу на фондовіддачу:

- середньорічна вартість основних виробничих фондів;
- зміна обсягу валової продукції.

У процесі праці основні засоби виконують роль виробничо-технічної бази. Вони визначають рівень технічної озброєності праці та можливості самого підприємства у випуску продукції. Накопичуючи основні засоби і підвищуючи рівень технічної озброєності праці слугують збагаченню самого процесу праці та надають праці характер творчості в свою чергу підвищуючи технічно-культурний рівень суспільства.

Класифікація основних фондів підприємств подана на рисунку 2.1.

Рисунок 2.1 Видова класифікація основних фондів на підприємстві.

Збільшення обсягів виробництва будь якої продукції проводиться за рахунок :

- введення безпосередньо нових основних фонів та виробничих потужносте1;
- покращення використання уже призведених в дію основних фонів та виробничих потужностей.

При вираженні у натуральному вигляді показників використання основних фондів, вони можуть бути розраховані за фактичним вираженням продукції. Ці показники дають зрозуміти загальний рівень використання тих або інших одиниць устаткування або груп устаткування загалом, але не дають відповідь на запитання: за рахунок чого отримана продуктивність того чи іншого устаткування, тобто який час функціонувало устаткування і на якому рівні воно використовувалось в цьому періоді часу.

Рівень використання основних фондів і виробничих потужностей характеризують такі коефіцієнти:

- коефіцієнт екстенсивного навантаження (використання в часі);
- коефіцієнт інтенсивного навантаження (використання в одиницю часу);
- коефіцієнт інтегрального навантаження (загальне використання).

Коефіцієнт екстенсивного навантаження визначається за формулою

(2.1.)

Де Фоф – фактичний час роботи обладнання за зміну, день, місяць або рік; Фм – максимально можливий фонд роботи обладнання за такий же термін.

К. і. н. (2.2.)

Де Вф – фактичний обсяг продукції в одиницю часу; Впл – планова норма прибутку за цей час.

$$К.\ інт. = К.і.н. \times К.е.н. \qquad (2.3.)$$

Коефіцієнт екстенсивності визначається однаково просто у всіх галузях, коефіцієнт інтенсивного навантаження легко визначається лише в деяких галузях, а саме там випущена продукціє є однорідною і обсяг її можна виразити у натуральних одиницях. У тому разі, якщо продукція яка виробляється є різноманітною то при розрахунку показник використання основних фондів, потрібно враховувати що перелічені вище показники не можуть виразити як використовуються основні фонди на підприємстві.

За умови, якщо обсяг виготовленої продукції на майбутній період часу не змінюється, то в збільшенні основних фондів немає потреби – потрібно їх оновлювати та вдосконалювати, тобто змінити обладнання на те що відповідає науково-технічному прогресу. Щоб узагальнюючи охарактеризувати економічну ефективність підприємства існує такий показник – рентабельність. Рентабельність – це економічна категорія, що дає характеристику використанню та реалізації продукції. У виробництві рівень рентабельності зазвичай визначається як, відношення прибутку середньорічної вартості основних виробничих фондів. Цей показник зацікавлює організацію до як найкращого використання основних виробничих фондів, які знаходяться у її розпорядженні. За умови зростяння рівня рентабельності продукції потребується проведення всіх видів робіт, націлених на покращення ефективності використання всіх видів ресурсів, мобілізація внутрішніх існуючих резервів та збільшення основної маси прибутку.

У всіх галузях промисловості на виробництві варто створити програми для підвищення рівня рентабельності. У цих програмах необхідно передбачити ефективні заходи задля поліпшення організації виробництва, скорочення витрат до максимального мінімуму, впровадження у виробництво техніки яка є ресурсо-ощадною та нових більш економічно вигідних технологій, введення методів більш ефективного використання існуючих механізмів та техніки, для найбільш продуктивної техніки створити новий план змінності роботи та привести витрачання матеріалів до найбільш економного стану.

Задля підтримки належного стану устаткування на підприємстві повинен діяти спеціальний ремонтний цех. Його основною метою є проведення щотижневої перевірки устаткування, капітальний або поточний ремонт, своєчасне та оправдане замовлення запчастин для виключення варіантів простою устаткування.

Резервами ефективності виробничих фондів можна вважати власні та запозичені кошти, а саме їх використання є важливою умовою у ефективній роботі основних фондів підприємства.

Задля ефективного використання основних фондів необхідно стежити за його технічним станом та залучувати фахівців; усувати можливі простої на виробництві; вивчати ринки; застосовувати у виробництві передову техніку; підвищувати показник фондовіддачі та знижувати фондоємність; покращувати стан основних фондів підприємства; доцільно організувати управління організацією праці і виробництва; за потребою звернутися до оренди обладнання і устаткування; покращення якості ремонту.

2.2 Методи оцінки ефективності використання виробничих фондів на підприємстві

Для обліку та оцінки основних виробничих фондів проводиться їх вираження у натуральному та вартісному показниках. Виражений у натуральній формі показник слугує задля визначення технічного складу основних виробничих фондів. Така форма вираження існує для вираження виробничої потужності підприємства та його структур, для визначення технічного складу коштів праці, для визначення рівня продуктивності та рівня освоєння устаткування. Натуральні показники являють собою основу для створення плану введення і виведення основних фондів, балансу устаткування та розрахунок необхідного штату для його обслуговування. Ця мета на підприємствах спонукає до ведення інвентаризації та паспортизації

устаткування. Обов`язково повинно враховуватися кількість основних виробничих фондів та числова характеристика кожного з фондів.

Коли вимірник є натуральним, він становиться найбільш конкретним і явним, він не дає змогу порівнювати різні види коштів праці і також не визначає узагальнюючу вартість основних фондів підприємства та його галузей. Для цього існує вартісний показник. Ця характеристика є необхідною для знаходження повного обсягу основних виробничих фондів продукції, їхньої структури, планування відтворення та динаміки. Беручи до основи вартісний аналіз проводяться розрахунки величини амортизації, разом з цим розраховуються і загальні показники використання всього обсягу коштів праці. Узагальнюючи можна сказати, що за оцінку основних фондів можна взяти грошовий вираз їх вартості.

Для здійснення аналізу використання основних виробничих фондів виділяються такі основні показники :

- рентабельність основних виробничих фондів;
- фондовіддача;
- фондомісткість;
- відношення темпу зростання продуктивності праці та фондоозброєність робітників.

Перший показник це рентабельність, він виражає прибутковість використання основних виробничих фондів і знаходиться за такою формулою:

(2.4)

де Ровр – рентабельність основних виробничих фондів виражених у грн;

П – прибуток підприємства;

ОВФ – основні виробничі фонди.

Задля розрахунку показника Ровф використовують різні види прибутку:прибуток від операційної та основної діяльності, чистий прибуток і таке інше. Здійснивши аналіз відношенню між основними виробничими фондами і діяльністю підприємства (його видом) здійснюється вибір потрібного

виду показника прибутку. Для рентабельності рекомендовано використовувати показники чистого прибутку та прибутку від операційної діяльності.

Інший показник рентабельності це рентабельність виробництва. Він дає характеристику ефективності використання основних фондів зі сторони прибутковості і розраховується за такою формулою:

(2.5)

де Рпр – рентабельність виробництва;

НІС – середня величина нормованих оборотних коштів.

Третій показник це фондовіддача – показує яка сума номінального доходу буде припадати на 1 гривню вартості основних виробничих фондів. Визначається за формулою:

$$ФО = \frac{Тп}{ОВф} \quad (2.6)$$

де ФО – фондовіддача у певному періоді;

ТП – випущена товарна продукція за той же період.

Збільшення показника фондовіддачі запобігає ефективному зростанню основних фондів підприємства. Обсяг фондовіддачі відрізняється в залежності від галузі в якій працює організація та залежно від технологій якими воно користується. Зворотнім показником є фондоємність. Цей показник розраховується за формулою:

$$ФЄ = \frac{ОВф}{Тп} \quad (2.7)$$

Де ФЄ – фондомісткість продукції підприємства.

Окрім перелічених показників, задля аналізу ефективності використання основних фондів, користуються показником фондоозброєності одного працівника:

$$ФВ = \frac{ОВф}{ч} \quad (2.8)$$

де ФВ – це фондоозброєність 1 робітника;

Ч – чисельність робітників.

Показник технічної озброєності одного працівника розраховується:

(2.9)

де ТВ – технічна озброєність 1 робітника;

Опфа – середньорічна вартість активної частини основних виробничих фондів.

Показник машино озброєності одного працівника:

де МВ – машино озброєність 1 працівника;

Опфм – середньорічна вартість машини і устаткування.

Ще може визначатися відношення темпів зростання продуктивності праці і фондоозброєння робітників. Значення цього показника не повинно бути меншим одиниці, у зворотному випадку це свідчить про ефективне використання основних виробничих фондів.

Головними напрямками зростання ефективності використання основних фондів є:

- впровадження доступних досягнень науково-технічного прогресу;
- прискорення ознайомлення з новими продуктивнішими виробничими потужностями;
- ліквідація неефективних структур;
- збільшення величини активних фондів;
- покращення стану основних фондів за рахунок більш ефективної їх організації та ремонту;
- покращення використання устаткування в часі;
- підвищення надійності основних фондів, їх ремонтопридатності та довговічності.

Економічна література говорить що існує необхідність зростання рівня конкурентоспроможності, підвищення вартості підприємств і їх капіталізація, а

показник фондовіддачі виводять на задній план. Але саме фондовіддача показує чи ефективне використання функціонування капіталу та вкладених в підприємство інвестицій і авжеж відображає чи успішно проходить реалізація стратегій керування фондами. Фондовіддача – це той самий показник, який дає змогу зрозуміти чи існує необхідність росту вартості та валового доходу. Нерозмірний ріст вартостей основних фондів будь-якими методами, неодмінно, призведе до зниження рівня фондовіддачі, якщо не буде належно підкріплений раціональним зростанням валового доходу. Фондовіддачу можна асоціювати з обліковою фондовіддачею, це відношення вартостей виробленої за рік продукції до середньорічної, взятої в повному розмірі, балансової вартості фондів. Однак потрібно пам`ятати, що фондовіддача не обмежується наведеним вище регламентовним методом розрахунку. У такому разі для здійснення аналізу використання основних виробничих фондів фондів та аналізу майнового стану застосовують аналітичний показник фондовіддачі. Аналітичний показник відрізняється від облікового саме своїм визначенням, для двох головних угрупувань соновних виробничих фондів підприємства: активної і пасивної частин (устаткування і нерухоме майно). Для визначення показника фондовіддачі для якогось із частин основних виробничих фондів, потрібно взяти загальну суму виторгу і віділити з неї саме ту частину виторгу, яку створює ця частина фондів. Цей виторг потрібно віднести до вартості виробничих фондів саме даної частини.

Для розділення загального виторгу організації між активною та посивною частинами основних фондів, потрібно виторг, який створюється нерухомим майном обозначити як дохід альтернативний. Він може бути одержаний в наслідок використання нерухомості в інших цілях, наприклад як дохід, отриманий в наслідок здачі цієї ж нерухомості в оренду. Беручи виторг, отриманий від устаткування можна розрахувати вилученям із загальної суми виторгу, вище названої альтернативної суми доходу, яка була отримана від нерухомості. Фондовіддача від устаткування розраховується по формулі:

де Вобщ – це загальна сума виторгу;

Внд – це альтернативний дохід від нерухомості;

Sпо – повнавартість парку устаткування.

Навіть отриманий цим способом показник фондовіддачі має потребу уточнення за допомогою розрахунків як чисельника так і знаменника. Тому потрібно використати аналітичний показник фондовіддачі, задля аналізу майнового стану організації та використання її основних виробничих фондів.

Цей показник відрізняється від облікового саме особивостю його знаходження. В порівнняні, у чисельнику аналітичного показника знаходиться виторг від реалізації продукції, але не всі компоненти виторгу були залученні до його створення. Як приклад можна привести вартість закупних комплектуючих виробів, які враховуються у виторзі але формуються без участі устаткування. Зцього випливає, що при визначенні фондовіддачі від парку устаткування потрібно брати виторг “очищений”, тобто потрібно вилучати з урахування вартість закупних комплектуючих, сторонніх послуг та напівфабрикатів. Основні етапи комплексного порівняльного аналізу відображені на рисунку 2.3.

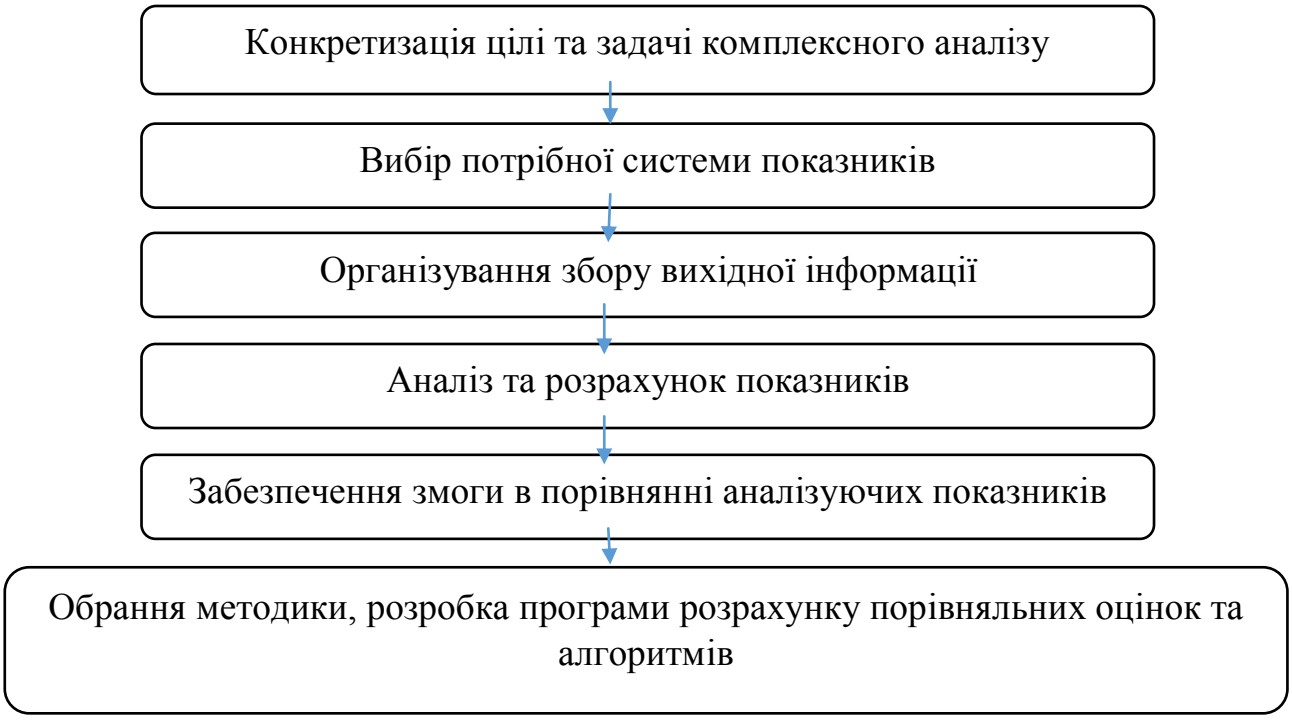

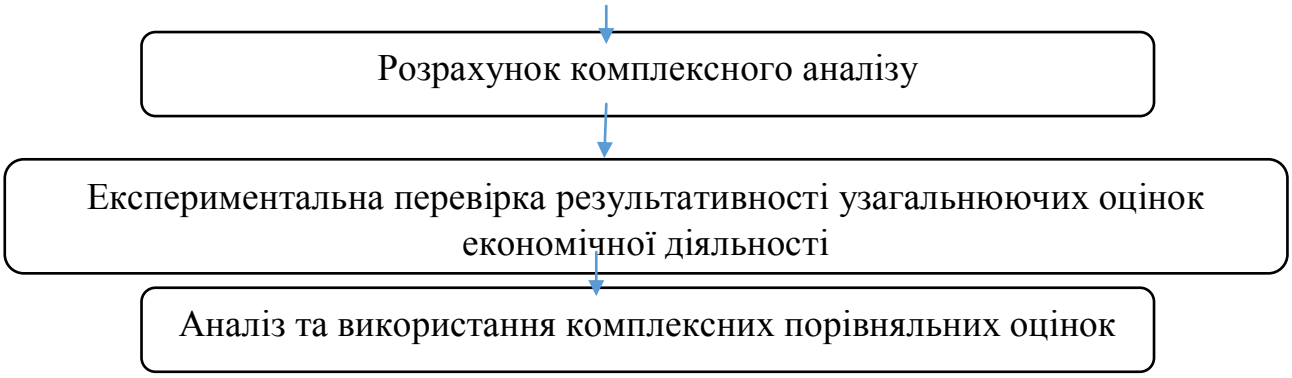

Рисунок 2.2. Головні етапи комплексного порівняльного аналізу.

Для виявлення “критичних” парків устаткування потрібно розглядати підприємство, як сукупність цехових парків устаткування. У такому випадку якісним критерієм діагностики цехових парків устаткування буде виступати показник фондовіддачі по кожному з них. Потребується пропорційно розподілити “очищений”виторг між цехами пропорційно значенню приведених машино – годин. Кількість наведених машино-годин можна розрахувати так: кількість вироблених парком устаткування машино-годин, помножити на відношення між середньою вартістю 1 устаткування у даному цеху до середньої вартості 1 устаткування у всьому підприємстві. Методи комплексного аналізу представлий на рисунку 2.4.

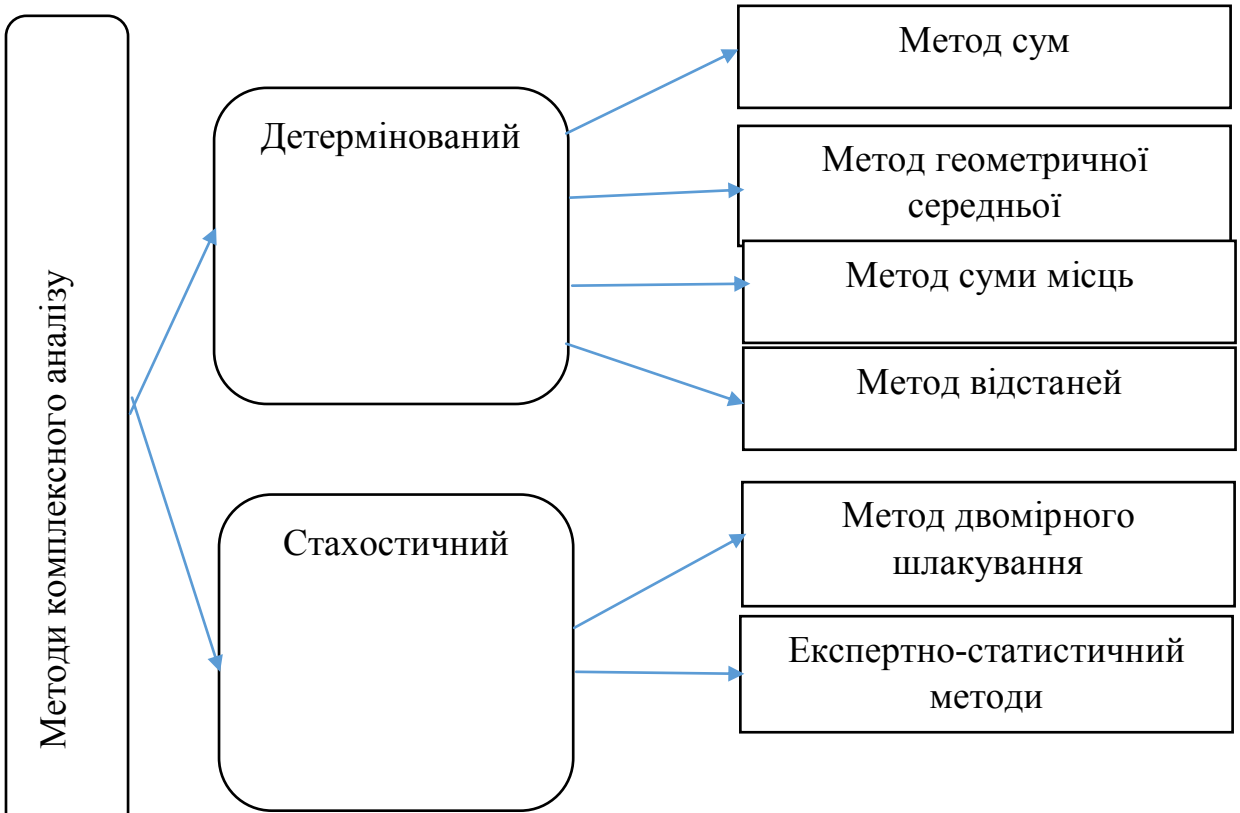

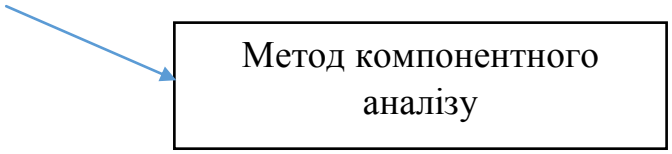

Рисунок 2.3. Методи комплексного аналізу

Економічний результат роботи фондів повинен відображати чисельник у показнику фондовіддачі. З цього випливає що у разі невеликого виробничого циклу то значної різниці між величино виручки і розміром товарного виписку не буде. Якщо виробничий цикл є тривалим, то між величиною обсягів продажу і виконаної парком роботи у розглянутому періоді буде велика різниця.

Таким чином обсяг випуску товарів чи послуг краще показує результативність роботи парку встаткування і тому він є більш значеним при розрахунку фондовіддачі.

Беручи знаменник показника фондовіддачі то в ньому знаходиться повна балансова вартість парку устаткування і тому фактор зношування не потрібно враховувати. У тому разі якщо знаменником буде залишкова вартість то ми отримаємо завищену величину фондовіддачі. Висновком можна сказати що у знаменнику варто використовувати повний обсяг ринкової вартості парку встаткування, варто тільки скорегувати цей обсяг на часткове знецінення, яке викликано втратами виробничої потужності в порівнянні з новим устаткуванням.

РОЗДІЛ3. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РЕЗУЛЬТАТИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРАТ "ОБОЛОНЬ"

3.1 Коротка характеристика об`єкта дослідження

Об`эктомдослідження є ПрАТ"Оболонь". Основними видами продукції цього підприємства є пиво , мінеральна вода, безалкогольні напої, слабоалкогольні напої та солод. "Оболонь" в Україні тримає статус національного виробника пива зі 100% українським капіталом. Якщо не брати до уваги пивний ринок, то корпорація дуже різноманітний портфель безалкогольної продукції. В цей портфель входять:

- ТМ “Живчик” – один за найпопулярніших сімейних напоїв в Україні
- Лимонад “Настольгічна серія” ;
- Квас “Старковський”;
- Мінеральні та питні води (Прозора, Оболонська, Збручанська, Аквабалнас і так далі);

Ринками збуту для ПрАТ"Оболонь" є Україна, Білорусь, країни Прибалтики та Молдова. Галузь можна охарактеризувати жорсткою конкурентною і значною величиною впливу цінового фактору на прийняття рішень про покупку. Основні види сировини яка використовується: хміль, ячмінь, кукурудзяна крупа, рисова січка, цукор та солод. Закупівля сировини здійснюється як на Україні так і за межами її кордону.

Загальні обсяги виробництва і продажів у 2018 році, внутрішній ринок - 454298801 літрів у натуральному виразі, продажі у грн. - 3055272511, експорт продукції - 80171630 літрів у натуральному виразі, продажі у грн. - 562187165.

Основні засоби ПрАТ "Оболонь", за виключенням виробничого технологічного устаткування, відображені за історичноювартістю за

вирахуванням накопиченого зносу і накопиченого збитку від зменшення корисності. Історичнавартість основних засобів, придбаних до 1 січня 2001 р., перерахована в одиницівимірювання станом на 31 грудня 2000 року. Виробниче технологічне устаткування оцінюється по справедливійвартості, за вирахуванням амортизації.Оцінка основних засобівздійснюється з достатньою регулярністю для забезпечення того, щоб справедлива вартістьпереоціненого активу суттєво не відрізняласявід його балансової вартості. Амортизація основних засобів нараховується за лінійним методом на основі наступних очікуванихстроків корисного використання відповіднихактивів: будівлі - 5-40 років; машини та обладнання - 3-20 років;транспортні засоби - 3-12 років;обладнання для збуту - 2-7 років; іншіосновні засоби 3-15 років.

Дооцінка балансової вартості в результатіпереоцінки основних засобіввідноситься на резерв переоцінки, відображений у розділі "Капітал" консолідованогозвіту про фінансовий стан, крімтієї частини, у якій вона змінює зменшення вартості того ж активу, раніше визнаного в консолідованомузвіті про сукупні прибутки та збитки, і ця частина визнається як прибуток або збиток. Уцінка балансової вартості признається в прибутках або збитках, за винятком випадків, коли уцінка прямо компенсує дооцінку балансової вартості цих же активів у попередньому періоді й відноситься на резерв переоцінки.

Різницяміжамортизацією, нарахованою на первіснувартість активу й амортизацією, нарахованою на балансову вартість активу, щорічно переноситься з резерву переоцінки до нерозподіленого прибутку. Після вибуття активу залишковий резерв переоцінки такого активу переноситься до нерозподіленого прибутку.

Визнання основного засобу в консолідованійфінансовійзвітності припиняється за умови вибуття активу або коли не очікуєтьсямайбутніхекономічнихвигодвід його використання чи реалізації. Прибуток чи збиток при списанні основного засобу (розрахований як різницяміж чистими надходженнями від вибуття та балансовою вартістю

активу) включається до консолідованогозвіту про сукупні прибутки та збитки у тому році, коли визнання активу було припинене.

Залишкова вартість основних засобів, строк корисного використання та методи амортизації переглядаються та коригуються за необхідністю в кінці кожного фінансового року.

Структуру, обсяг та динаміку основних засобів, і безпосередньо їх аналіз зображено на таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Аналіз обсягу та динаміки основних засобів ПрАТ"Оболонь" за 2016-2018 р.р.

Показники	2016 (грн.)		2017 (грн.)		2018 (грн.)		Абсолютне відхилення (+,-) 2016р.-2018р.	
	∑	%	∑	%	∑	%	∑	%
∑ основних засобів	1513951	100	5421561	100	5141361	100	+3627410	0,00
Будівлі та споруди	554150	36,62	1691107	31,19	1606543	31,25	+1052393	-5,37
Машини та обладнання	908042	59,97	3645230	67,24	3470528	67,5	+2562486	+7,53
Транспортні засоби	41451	2,74	60729	1,12	40470	0,77	-981	-1,97
Земельні ділянки	5023	0,33	13675	0,25	13685	0,27	+8662	-0,06
Інші	5285	0,34	10820	0,2	10135	0,21	+4850	-0,13

Проводячи аналіз структури, обсягу і динаміки основних виробничих засобів потрібно враховувати, що кожен з видів основних засобів бере зовсім різну участь у самому процесі господарської діяльності. Величина промислово-виробничих норм є єдиним визначником виробничої потужності. Що до

невиробничих основних засобів то вони не беруть участь у виробництві, і тільки обслуговують потреби колективу підприємства.

З аналізу розрахунків наведених у таблиці 3.1 видно, що загальний обсяг основних засобів на ПрАТ"Оболонь" за 2016-2018 роки зріс на 3 627 410 грн, такі результати дало збільшення кількості будівель і споруд (на 1 052 393 грн.), та машин і обладнань (на 2 562 486 грн.),земельні ділянки (на 8662 грн.), інші основні засоби (4850 грн.). Але було і зменшення такої складової як транспортні засоби (на 981 грн.), що є зовсім не суттєвим.

Задля оцінки зміни структури основних засобів ПрАТ"Оболонь" побудуємо діаграму.

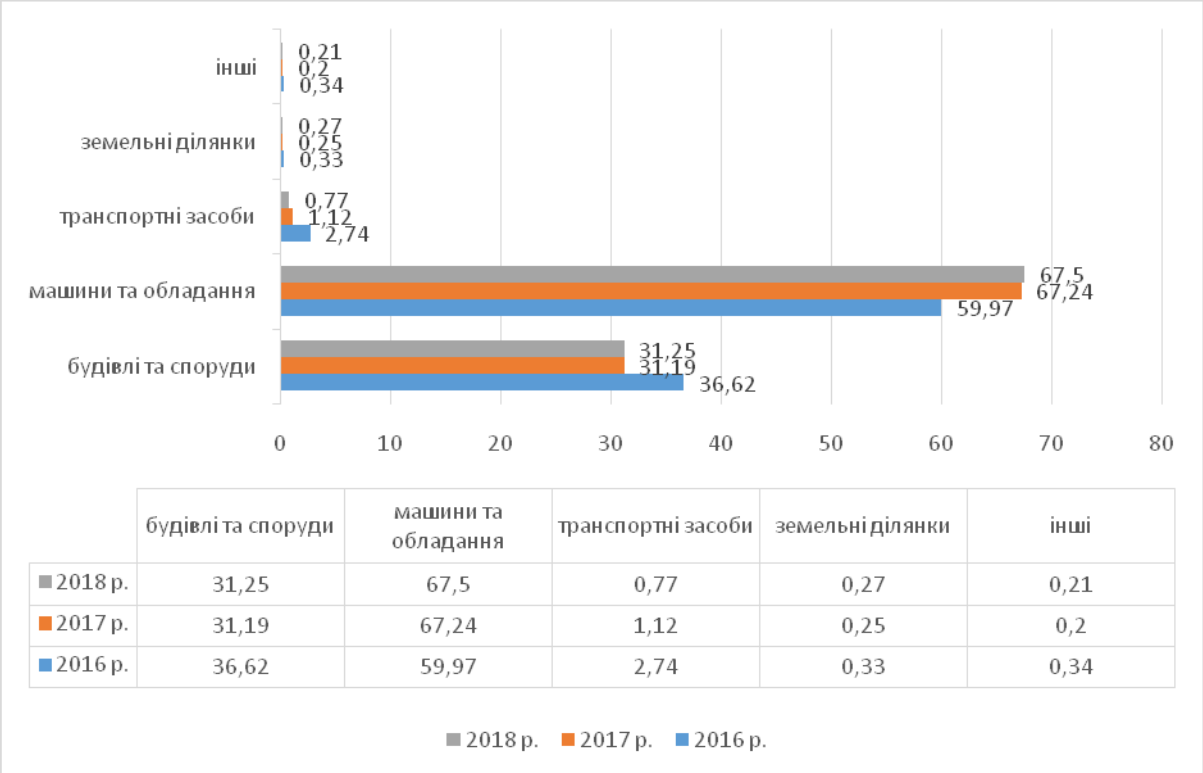

	будівлі та споруди	машини та обладання	транспортні засоби	земельні ділянки	інші
2018 р.	31,25	67,5	0,77	0,27	0,21
2017 р.	31,19	67,24	1,12	0,25	0,2
2016 р.	36,62	59,97	2,74	0,33	0,34

Рисунок 3.5 Структура основних засобів на ПрАТ"Оболонь" за 2016-2018 р.р.

По даному рисунку видно, що основна частина основних засобів на ПрАТ"Оболонь" за 2016-2018 р.р. машини та обладнання (59,97 – 67,5 %) від повної величини основних засобів, потім йдуть будівлі та споруди (31,19 –

36,62). Інші складові є малими за значістю в величині основних виробничих засобів на підприємстві.

3.2. Аналіз показників стану та ефективність використання основних виробничих засобів на ПрАТ "Оболонь"

При оцінюванні структури основних виробничих фондів потрібно брати до уваги те, що їх елементи відрізняються за своїм функціоналом у виробництві, а тому вони не однаково впливають на кінцевий результат процесу виробництва. Тепер існує потреба в аналізі співвідношення активної і пасивної частини основних засобів підприємства.

Таблиця 3.2

Структура основних виробничих фондів ПрАТ"Оболонь".

Показники	2016 (грн.)		2017 (грн.)		2018 (грн.)		Абсолютне відхилення (+,-) 2016р.-2018р.	
	∑	%	∑	%	∑	%	∑	%
Активні	949493	62,71	3705959	68,36	3510998	68,29	2561505	+5,58
Машини та обладнання	908042	59,97	3645230	67,24	3470528	67,5	+2562486	+7,53
Транспортні засоби	41451	2,74	60729	1,12	40470	0,77	-981	-1,97
Інші	5285	0,34	10820	0,2	10135	0,21	+4850	-0,13
Пасивні	564458	37,29	1715602	31,64	1630363	31,71	1065905	-5,58
Земельні ділянки	5023	0,33	13675	0,25	13685	0,27	+8662	-0,06
Будівлі та споруди	554150	36,62	1691107	31,19	1606543	31,25	+1052393	-5,37
Інші	5285	0,34	10820	0,2	10135	0,21	+4850	-0,13

Розрахунки показали, що активна частина основний фондів складає майже 1:3, і це позитивне явище, адже при зростанні активної частини основних засобів зростає і ефективність виробництва.

Для того щоб відбулося відтворення основних засобів значною мірою впливає вивчення їх використання і це є ключовим фактором ефективності діяльності організації.

Є 3 групи показників стану та ефективності використання основних засобів:

1) безпосередньо, забезпечення організації основними засобами;
2) стан основних засобів на підприємстві;
3) ефективність їх використання на підприємстві.

Фондоозброєність, фондомісткість, коефіцієнт реальної вартості основних фондів – це показники, що характеризують забезпечення підприємства основними засобами.

Що до коефіцієнта реальної вартості основних виробничих засобів то можна сказати, що якщо цей показник досягає позначки 0,2-0,3 то вона є критичною для підприємства і з цього можна сказати що реальний виробничий потенціал підприємства є низьким і потребується пошук коштів для вирішення цієї ситуації.

Коефіцієнти, що характеризують стан основних виробничих засобів: коефіцієнт зносу основних засобів; коефіцієнт придатності; коефіцієнт приросту основних засобів.

Рентабельність основних засобів, фондовіддача та сума прибутку на 1 гривню основних засобів – це показники, що характеризують ефективність використання основних засобів.

Сума прибутку на 1 гривню є абсолютним показником ефективності використання основних засобів. У цей список також можна добавити питому вагу активної частини основних виробничих засобів.

На ПрАТ"Оболонь" за 2016-2018 роки можна спостерігати значне зростання основних засобів (на 2 906 491 грн.) відносно 2016 року, але відносно 2017 року відбувається спад основних засобів (на 273 624 грн.). Тобто за досліджуваний період доходи спочатку зросли майже в три рази (3 627 410 грн.) а потім почали повільно спадати (на 280 200 грн.).

Таблиця 3.4

Показники стану руху основних засобів.

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	Абсолютне відхилення (+,-)	
				2018р від 2016р	2018р вік 2017р
Основні засоби на початок року (тис. грн.)	1513951	5421561	5 141 361	+3627410	-280200
Надійшло основних засобів, тис. грн.	140694	267462	173 592	+32898	-93870
Вибуло основних засобів, тис. грн.	63037	45587	111 021	+47984	+65494
Основні засоби на кінець року(тис. грн.)	2906491	5141361	4 867 737	+2906491	-273624
Сума зносу на початок року тис. грн.	4468256	6343822	6 708 705	+2240449	+363883
Сума зносу на кінець року тис. грн.	6343822	6708705	7 073 024	+729202	+364319
Річний приріст, тис. грн.	1392540	-280200	-273624		
Коеф. оновлення	0,09	0,05	0,034	-0,056	-0,016
Коеф. вибуття	0,04	0,0085	0,022	-0,018	+0,0135
Коеф. реальної вартості ОЗ	0,62	0,75	0,8	+0,18	+0,05
Коеф. зносу на кінець року	4,19	1,24	1,38	-2,8	+0,14
Коеф. зносу на початок року	2,95	1,17	1,3	-1,65	+0,13
Коеф. придатності на початку року	-1,95	-0,17	-0,3		

Коеф. придатності на кінець року	-3,19	-0,24	-0,38		

Коефіцієнт реальної вартості основних фондів є майже не змінним і коливається від 0,62 – 0,8. Найбільш негативним явищем є зношення основних засобів вони зношені на 1,17 – 4,19 і це каже що основні засоби потребують негайного оновлення та модернізації.

Коеф. вибуття та оновлення на 2018 рік, в порівнянні з 2016 роком зменшились на 0,056 та 0,018 відповідно.

А тепер на основі річної звітності підприємства розрахуємо показники ефективності використання основних фондів.

Таблиця 3.5

Забезпечення основними фондами та рівень ефективності їх використання.

Показники	2016р.	2017р.	2018р	2018 рік у % до 2016 року
Фондоозброєність на початку року, тис. грн.	240,35	892,6	856,03	372
Фондоозброєність в кінці року, тис, грн	461,42	846,45	810,5	176
Фондоємність, тис. грн.	0,93	1,48	1,17	125
Фондовіддача, тис. грн.	1,07	0,67	0,86	80,4

З даних таблиці можна сказати що фондоозброєність на початку року у 2018 році є більшою аніж на початку 2016 року аж в 327%, це відбулось за рахунок зниження чисельності працівників у досліджуваному періоді на 293 особи. Під кінець 2018 року показник фондоозброєності відносно 2016 року зменшив свій відрив і становить 176%.

Фондовіддача станом на 2018 рік порівняно з 2016 роком зменшилась на 80,4 %. Спричинено це за рахунок збільшення вартості основних виробничих фондів. Ці фактори потягли за собою і фондоємність, яка станом на 2018 рік стала більшою на 125% відносно 2016 року.

З допомоги методу ланцюгових підстановок визначим вплив факторів на рівень фондовіддачі.

Таблиця 3.6

Вплив факторів на фондовіддачу.

Показник	2016 р.	2018р.	Абсолютне відхилення (+,-)
Вартість валової продукції, тис. грн.	2 378 936	4 292 370	+1 913 434
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	2 210 230	5 004 548	+2 794 318
Фондовіддача, грн	1,07	0,86	-0,21
Середньорічна чисельність працівників, чол.	6 299	6 006	-223
Фондоозброєність, тис. грн.	461,42	810,5	+349,08

$$Фвід.вл. = \frac{ВП2016}{ОВФ2016} = \frac{2378936}{2210230} = 1,07 \text{ грн.} \quad (3.12.)$$

$$Фвід.ум. = \frac{ВП2018}{ОВФ2016} = \frac{4292370}{2210230} = 1,94 \text{ грн.} \quad (3.13.)$$

$$Фвід.ф. = \frac{ВП2018}{ОВФ2016} = \frac{4292370}{5004548} = 0,86 \text{ грн.} \quad (3.14.)$$

1. Вплив зміни валової продукції:

$$\Delta Фвід\ (ВП) = Фвід.ум. - Фвід.вл. = 1,94 - 1,07 = 0,87 \text{ грн.}$$

2. Вплив зміни середньорічної вартості:

$$\Delta Фвід.\ (ОВФ) = Фвід.ф. - Фвід.ум. = 0,86 - 1,94 = -1,08 \text{ грн.}$$

Зроблені розрахунки показали, що фондовіддача на 2018 рік у в порівнянні з 2016 зменшилась на 0.21 грн. Це сталося через збільшення середньорічної вартості основних виробничих фондів підприємства на

2 794 318 грн. Також на фондовіддачу може вплинути зміна значень таких факторів, як фондоозброєність та продуктивність праці. Так як фондовіддача та фондоозброєність є взаємозалежними при зниженні першого показника

збільшуються темпи підвищення другого . Так як (18.)Здійснено аналіз впливу зміни фондоозброєності і продуктивності праці.

Таблиця 3.7.

Вплив змини факторів на фондовіддачу.

Продуктивність		Фондоозброєність		Фондовіддача			Абс. Відхилення (+,-)		
2016	2018	2016	2018	2016	Умов	2018	Прод.	Фозб.	Фвід.
493,7	697,03	461,42	810,5	1,07	1,94	0,86	-203	+349	-0,21

Із наведених розрахунків видно, що показник фондовіддачі у 2018 році, в порівнянні з 2016 роком зменшився на 0.21. Це відбулось через збільшення продуктивності праці та зростання рівня фондовіддачі на 0.87, а також через зростання фондоозброєності на 349.

Висновком можна сказати що найбільший вплив на показник фондовіддачі має фондоозброєність. У цьому разі зростання рівня фондоозброєності має негативний ефект на підприємство. Потрібно приділяти цій проблемі більше уваги, задля зростання рівня продуктивності праці та щоб фондоозброєність була більш розмірною.

3.3 Шляхи підвищення ефективності виростання виробничих ресурсів на підприємстві

Це явище зумовлене мінімальною підтримкою підприємств з боку держави, великими податками та великим ризиком створення підприємства, потреба йти в ногу з науково технічним прогресом але за відсутності коштів на оновлення основних засобів виробництва. Проблема відсутності бажання

інвестувати кошти у виробництва також оправдана. Україна має дуже нестабільне політичне положення та нестабільну законодавчу базу. Постійний стан кризи та присутнє явище інфляцій вносять неабиякий внесок в погляди інвесторів на наші підприємства. Ті підприємства, які мали змогу вистояти у таких умовах, займаються скороченням власних ресурсів задля обладнання виробництва, так як у розпорядженні залишилися лише морально та фізично зношені засоби виробництва. З цього випливає, що проблема ефективності використання ресурсів на підприємстві, та пошук шляхів які призведуть до збільшення продуктивності їх застосування, є першочерговою для всіх підприємців.

Діючим ключем до цієї проблеми є ефективне управління основними фондами у виробничому обороті. Основні фонди – це засоби які у виробництві застосовуються протягом довгого терміну часу, поволі втрачаючи свою вартість і переносять її на продукцію у вигляді амортизаційних відрахувань.

Завдяки ефективному застосуванню основних фондів на виробництві підприємство має змогу досягти підвищення його технічного рівня та збільшення потенціалу, як економічного так і виробничого. Наслідком цього є поява можливостей задля диверсифікації виробничого процесу, випуску на ринок нового продукту, того який буде більш рентабельним та матиме більший попит у покупців. Бонусом до позитивних ефектів раціонального управління основними фондами є поліпшення якості продукції та збільшення продуктивності праці на підприємстві.

Інструмент який найбільш дієвий в управлінні технічним забезпеченням - це оцінка стану основних фондів. Технічний стан основних фондів є матеріальним відображенням його у сучасності відносно науково-технічного прогресу. Технічний стан відіграє роль основного чинника в підвищення ефективного здійснення виробничого процесу.

Рівень використання основних фондів потрібно піднімати розробляючи різноманітні заходи які послугують досягненню більшої віддачі основних

засобів. Їх використання призведе до появи резервів які можна спрямувати на підвищення ефективності виробничого процесу.

Зростання продуктивності (на 1 часу роботи) завжди було і буде дієвим напрямом підвищення ефективності використання основних засобів. Найпростішим та найдивнішим є зменшення простоїв основних фондів, залучення до виробництва новітніх технологій, збільшення ефективності безпосередньо процесу контролю, пропорційне і змінне використання обладнання у роботі.

Збільшення рівня застосування основних фондів виражається у зростанні обсягів виробленої продукції – це можна виділити як мету підприємства. Для досягнення цієї мети використовуються економічні, технічні і організаційні заходи. В свою чергу ці заходи можна розбити на дві групи:

1) Збільшення екстенсивноїзагрузки на обладнання;
2) Збільшення інтенсивної загрузки обладнання.

Перша група виражає собою екстенсивний напрям якому не потрібні додаткові капіталовкладення, але вона обмежена у завантаженні устаткування календарним фондом. Друга група включає в себе інтенсивні заходи які потребують значного обсягу капіталовкладень але не обмежені в зростанні продуктивності обладнання.

Важливим фактором у зростанні ефективності використання основних засобів є створення матеріально-технічної бази підприємства. Виробництво продукції напряму залежать від технічного стану основних фондів та ефективності їх впровадження у виробництво. Тобто підприємство повинно розуміти, що першочергове питання яке повинне бути вирішне це проблема використання основних засобів. Підприємство має модернізувати основні фонди, видаляти з виробничого процесу їх простої, збільшувати фондовіддачу, запобігати зростанню продуктивності виробництва. Усі ці дії призведуть до бажаного ефекту, а саме до збільшення обсягів виробництва та зростання ефективності роботи підприємства в цілому.

РОЗДІЛ 4. ЕКОЛОГІЧНИЙ КРИТЕРІЙ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ.

4.1 Місце екологічної оцінки в системі прийняття рішень

Як відомо головним результатом екологічної оцінки має бути врахування екологічних факторів у процесі прийняття рішень по запланованій діяльності[21,24,29-40,44-60,62]. Сума цих чи інших факторів має місце на різних стадіях процесу ЕО та проектного циклу. Стартовою точкою діяльності або розробниками приймаються перед-проектні та проектні рішення різного рівня, на які можуть впливати,як проміжні та і кінцеві результати екологічної оцінки.

З цього випливає що проектні рішення можуть прийматися або коригуватися з урахуванням результатів порівняння аналізу альтернативних варіантів, позицій зацікавлених сторін і тому подібне. На основі прогнозу впливів можуть бути прийняті рішення про здійснення заходів з їх пом'якшення. Різні державні органи в процесі консультацій та узгоджень також можуть приймати рішення про допустимість конкретного виду впливу або про обмеження, що накладаються на певні аспекти запланованій діяльності, видавати певні дозволи або ліцензії. Ефективність екологічної оцінки істотно залежить від того, якою мірою її матеріали використовуються при прийнятті цих численних рішень.

Багато з рішень, прийнятих в ході планування запланованій діяльності, тісно пов'язані між собою, взаємно обумовлюють і зумовлюють один одного. Але, хоча уявлення про "точковому", одномоментному ухваленні рішення в значній мірі умовно, практично в будь-якій країні існує момент прийняття рішення, яке розглядається як рішення про можливість здійснення запланованій діяльності в цілому в тому вигляді, який запропонований ініціатором діяльності. Таке рішення завжди приймається державним органом, нерідко у формі видачі відповідного дозволу. Часто цю роль виконують органи, які

відають питаннями розвитку території або землекористування, наприклад місцеві управління планування в Великобританії.

Іноді це можуть бути галузеві відомства, наприклад міністерство транспорту, яка приймає рішення по проектам, спрямованим на розвиток шляхів сполучення. Якщо ініціатор діяльності є державним відомством, відповідне рішення може прийматися їм самим.

Ухвалення такого рішення, взагалі кажучи, не є частиною процедури ЕО. Воно "вбудовано" в національну систему прийняття рішень, яка в тій чи іншій формі існувала в будь-якій країні до введення механізму екологічної оцінки. У багатьох країнах механізм екологічної оцінки спрямований не на створення додаткової дозвільної інстанції, а на те, щоб інтегрувати ЕО в уже існуючу систему прийняття рішень, забезпечити облік її результатів при прийнятті "загального" рішення по запланованій діяльності.

Підставою для такого підходу є те, що результати екологічної оцінки - лише один з факторів, що впливають на допустимість або доцільність здійснення запланованій діяльності. Інші фактори можуть включати потенційні соціальні та економічні наслідки запланованій діяльності, пріоритети політики національного та регіонального рівнів в різних областях. Всі ці різнорідні фактори повинні бути зіставлені і враховані особою або органом, відповідальним за прийняття рішення, і можливість здійснення запланованій діяльності залежить від їх співвідношення в кожному конкретному випадку.

Так, здійснення проекту, з яким пов'язано значний вплив на навколишнє середовище, але сприяє вирішенню важливої соціальної проблеми, може бути визнано доцільним. У той же час, рішення по проекту з тим же рівнем впливу, але не має настільки ж сприятливих наслідків в інших областях, може бути іншим.

В силу цих міркувань в багатьох національних системах прийняття обов'язкового рішення не входить у функції органів, що здійснюють контроль процесу ЕО і якості відповідної документації. Однак фундаментальним вимогою будь-якої системи ЕО є положення про те, що спільне рішення про

здійснення запланованій діяльності не може бути прийнято до того, як ЗВОС, основний документ екологічної оцінки, підготовлений і переданий органам, відповідальним за прийняття такого рішення. Ці органи повинні враховувати інформацію, що міститься в ЗВОС, в додаткових матеріалах ЕО, якщо такі існують (наприклад, звіт про участь громадськості, не включений в ЗВОС), а також результати контролю якості ЕО. При цьому роль ЗВОС полягає в тому, щоб адекватно представити особам, які беруть рішення, інформацію про можливі впливи запланованій діяльності та їх значимості, у той час як найважливіше завдання контролю якості ЕО - оцінити придатність цієї інформації для прийняття рішень.

Основне завдання, яке вирішується на стадії прийняття рішень, полягає, таким чином, в співвіднесенні висновків екологічної оцінки та інших оцінок, якщо такі проводилися. Відома велика кількість формальних методів прийняття рішень, найбільш поширеними з яких є:

· Перевірка відповідності екологічним стандартам. Даний метод має на увазі, що діяльність, яка відповідає законодавчим нормам, може бути дозволена до застосування. Якщо стандарти чітко встановлені та ЕО пророкує все "нормовані" впливу, цей метод відносно простий в застосуванні. Однак він не дозволяє здійснити багато важливі переваги екологічної оцінки, описані вище, зокрема, облік унікальних місцевих умов, думки зацікавлених сторін, кумулятивних впливів і впливів, які не регулюються стандартами. Застосування такого методу особливо характерно для систем, в яких основне рішення за результатами ЕО приймають "екологічні" міністерства або "експерти", як наприклад, в системах "екологічних експертиз" в колишніх соціалістичних країнах.

· Аналіз економічної доцільності (cost-benefitanalysis). Даний метод має на увазі вислів екологічних та інших наслідків проекту в грошовій формі з метою підрахунку "спільної вигоди проекту". Проблеми з його застосуванням полягають в технічну неможливість висловити багато впливу в грошовій формі

і в небезпеці ігнорування "ефектів розподілу" (внаслідок яких "вигоди" від проекту дістаються одним соціальним групам, а "втрати" несуть інші групи).

· Багатокритеріальний аналіз. До цієї групи міститься велика кількість методів, таких як "матриця досягнення цілей", "балансові таблиці планування", методи ранжирування та зважування. Загалом, більш прості методи застосовуються більш широко і часто значно покращують якість "неформальних" рішень.

· Методи експертної оцінки. Дані методи застосовуються найбільш широко з усіх перерахованих, так як вони не вимагають додаткових даних або зусиль, пов'язаних з більш формальними методами. Метод експертної оцінки працює найбільш ефективно, коли існують явні критерії прийняття рішень, проводяться консультації із зацікавленими сторонами, експерти і радники мають відповідні кваліфікації та досвід і рішення підтверджуються формальними обґрунтуванням.

4.2. Ухвалення рішення в національних системах ЕО та можливість апеляції

Норми національного законодавства в цій галузі покликані забезпечити адекватний облік екологічних чинників при прийнятті рішень. Як мінімум, відповідне законодавство містить загальне вказівку на те, що екологічні чинники (або результати ЕО) повинні розглядатися при прийнятті рішення. Нижче ми коротко розглянемо два аспекти, важливих з точки зору прозорості та демократичності - вимоги до документування рішення, а також можливість для третьої сторони оскаржити прийняте рішення.

документування рішення

У багатьох системах ЕО потрібно оприлюднення, разом з формулюванням рішення, факторів і міркувань, покладених в його основу. Це робить процес прийняття рішення в певній мірі прозорим для громадськості та інших зацікавлених сторін. Зокрема, в США федеральне агентство - ініціатор

діяльності має підготувати "протокол рішення" (RecordofDecision), який є відкритим документом і повинен містити наступну інформацію :

· Виклад рішення.

· Перерахування розглянутих альтернатив із зазначенням варіанту, пріоритетним з екологічної точки зору.

· Соціальні, екологічні та економічні чинники, які розглядалися в процесі прийняття рішення.

· Короткий опис передбачених заходів щодо зменшення та запобігання впливу і, якщо були прийняті не всі можливі заходи, обгрунтування цього рішення.

Європейська Директива по ЕО (в редакції 1997 р) вимагає враховувати матеріали ЕО в процедурі видачі дозволу на здійснення діяльності, що намічається. Орган, який приймає рішення, повинен проінформувати громадськість про зміст рішення та доданих до неї умовах; причинах і міркуваннях, покладених в основу рішення; заходи щодо зменшення та запобігання впливу.У США в тому випадку, якщо яка-небудь відомство (у тому числі Агентство з охорони навколишнього середовища) не погоджується з рішенням відомства - ініціатора діяльності, воно може вдатися до процедури посередництва з боку Ради за якістю навколишнього середовища. Хоча рішення Ради не є обов'язковим, цей орган має високий авторитет і його рекомендації зазвичай виконуються. Крім того, Рада може рекомендувати Президенту прийняти рішення про неможливість реалізації проекту.

Існує і можливість судової апеляції, як для організацій, так і громадян. Численні звернення до суду є одним з основних механізмів контролю дотримання законодавства в області ЕО. Однак підставою для позову можуть бути лише порушення процедурного характеру - невідповідність вимогам нормативних актів процедури ЕО або документації. При відсутності процедурних порушень сам зміст рішення не може бути оскаржене в суді.

У Нідерландах "треті сторони" мають право на апеляцію, яка розглядається в адміністративному порядку в формі слухання за участю

зацікавлених сторін. Цей механізм виявляється досить ефективним, і лише незначна кількість рішень потім оскаржується в суді.Нарешті, слід зазначити, що, згідно з європейською "Конвенції про доступ до екологічної інформації ..." представники громадськості, "мають достатню зацікавленість" або ті, чиї права порушені, мають право оскаржувати "в суді і / або іншому незалежному та неупередженому органі" як змістовну , так і процедурну сторону рішень по запланованій діяльності (ЄЕК, 1998). Незважаючи на певну невизначеність статусу сторони, "що має достатню зацікавленість", Конвенція спеціально встановлює, що неурядові екологічні організації, що діють відповідно до національного законодавства, повинні розглядатися як така сторона.

Таким чином, в ідеалі результати екологічної оцінки використовуються не в одному рішенні, прийнятому групою "фахівців" в певний момент часу, а в багатьох рішеннях, в яких беруть участь різні групи і які відбуваються на більшості стадій проектування і потім здійснення запланованій діяльності. Успішне вирішення завдань ЕО залежить від того наскільки ефективно (з методологічної, процедурної, законодавчої сторін) організована її зв'язок з цими різноманітними рішеннями. Найбільш результативні системи прийняття рішення спираються на екологічну оцінку, яка починається на ранніх стадіях здійснення проекту (і таким чином розглядає більшу кількість альтернатив), в явному вигляді порівнює альтернативні варіанти здійснення запланованій діяльності і включає формальні консультації із зацікавленими сторонами. Прийняття рішення за наслідками екологічної оцінки має в ідеалі використовувати адекватний метод, чіткі критерії, використовувати рада кваліфікованих експертів і думка зацікавлених сторін поряд з судженням осіб, наділених політичною владою, бути документованим, обґрунтованим і передбачати можливість оскарження.

ВИСНОВОК

Збільшення ефективності в користуванні основними виробничими фондами означає, що за тими самими величинами основних фондів збільшується виробництво продукції, також збільшується об’єм чистого прибутку.

Покращення використання основних виробничих фондів на даному етапі в нашій країні має дуже важливе значення, адже відбувається глобальний спад виробництва.

Підвищення показника фондовіддачі є основним напрямком зростання рівня ефективності використання основних виробничих фондів. Потрібно брати до уваги , що головну роль у підвищенні цього показника у такому виробництві відіграють ступінь використання обладнання та підтримання актуальності цього обладнання та підвищення рівня кваліфікації працівників, і досліди це доводять. На підприємствах які розумно підтримують свою основні фонди більший рівень фондовіддачі. З цього випливає що резервом зростання рівня фондовіддачі є покращення використання активних основних засобів на підприємстві.

Також зростання рівня фондовіддачі можна досягти, шляхом вдосконалення самої структури основних виробничих фондів та збільшення вартості активних засобів до оптимального рівня. Своєчасне технічне переозброєння є одним із шляхів досягання кращих результатів.

У сучасності розвиток суспільства виставляє на перед удосконалення персоналу на підприємствах (їх кадрового складу). Робітники – це фундамент виробництва.

Підприємство яке підвищує кваліфікацію працівників, проводить періодичні стажування та навчання у провідних господарствах світу сприяє не тільки підвищенню ефективності використання основних виробничих фондів, а й поліпшує свої пізнання у веденні господарства за рахунок світового досвіду.

Проведений аналіз ПрАТ"Оболонь" говорить про високий рівень забезпеченості основними фондами, але низьким рівнем їх використання. Це

підтверджують показники фондоозброєності, та руху основних виробничих засобів.

Можна відзначити що в структурі основних засобів підприємства головні місця посідають машини та обладнання(59%-67%) і будівлі та споруди (31% - 37%). Це говорить про перевагу активної частини основних фондів над пасивною що є позитивним явищем, так як саме активна частина слугує підвищенню ефективності виробництва.

Постійне коливання рівня фондовіддачі є результатом нераціонального використання основних фондів, причиною цього є відсутність їх оновлення.

За відсутності поліпшення матеріально-технічної бази підприємство втрачає велику частину прибутку, так як при проведенні скорочення середньорічної кількості робочих зменшується і обсяг виробляємої продукції, тобто втрачається вагома частина виручки від реалізації продукції.

Встановлення оптимального відношення між основними і оборотними засобами, а також рівня розвитку головної галузі і досягнутого ступеня фондооснащеності буде проводитись поліпшення використання основних виробничих фондів.

З цього випливає, що ріст рівня ефективності використання основних виробничих фондів на пряму пов’язаний з раціональним використанням трудових, матеріальних та, авжеж, фінансових ресурсів. Оптимальна пропорція між цими ресурсами є ключем до ефективного використання основних виробничих фондів підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ1

1. https://studopedia.com.ua/1_22104_dlya-zadovolennya-svoih-potreb-lyudi-vikoristovuyut-neobhidni-zasobi-yaki-nazivayut
2. https://buklib.net/books/23847/
3. http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/63712.doc.htm
4. https://pidruchniki.com/1376102555400/finansi
5. https://vuzlit.ru/1386046/finansovi_resursi_pidpriyemstv
6. https://pidruchniki.com/18111210/finansi/finansovi_resursi_pidpriyemstv_sklad_harakteristika
7. https://buklib.net/books/25531/
8. https://studopedia.su/17_16794_rozrahunok-koefitsiientiv-intensivnogo-ekstensivnogo-ta-integralnogo-navantazhennya.html
9. http://www.industrialnet.com.ua/koef-ts-nt-ntensivnogo-vikoristannya-obladnannya/
10. http://diplomba.ru/work/74008
11. https://studopedia.su/8_58818_osnovnI-fondi-I-efektivnIst-yih-vikoristannya.html
12. https://revolution.allbest.ru/economy/00427271_0.html
13. https://infopedia.su/1x74.html
14. https://buklib.net/books/25531/
15. https://pidruchniki.com/10310208/ekonomika/...
16. https://studopedia.com.ua/1_268157_pokazniki-vikoristannya-osnovnih-virobnichih-...
17. https://pidruchniki.com/12810419/politekonomiya/virobnichi_resursi_struktura_faktori_virobnitstva
18. https://studopedia.org/1-11649.html
19. https://pidruchniki.com/1178010563377/politekonomiya/virobnichi_resursi_ob
20. https://pidruchniki.com/15941024/politekonomiya/efektivnist_virobnitstva_sut_pokazniki
21. Вплив людського капіталу та інноваційно-інвестиційних показників на еколого-економічну ефективність національних економік [Текст] / О.В. Кубатко, В.О. Ковач, П.А. Денисенко, В.М. Ігнатченко// Механізм регулювання економіки. - 2018. - № 3. - С. 19-29. - doi.org/10.21272/mer.2018.80.06.
22. Економіка енергетики : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, І. М. Сотник. – Суми: Університетська книга, 2015. – 378 с. (https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/45315)
23. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2012. - 864 с
24. Карінцева О.І. Науково-методичний підхід до оцінювання екологічного ризику різних видів економічної діяльності // Маркетинг і менеджмент інновацій. 2017. № 3. С. 378–388. (Web of Scince) http://doi.org/10.21272/mmi.2017.3-35

25. Карінцева О.І. Реструктуризація національної економіки України в умовах сталого розвитку: Монографія. Суми: Університетська книга, 2018. 349 с. http://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=SuSDU.BibRecord.722817
26. Карінцева О.І. Структура національної економіки в контексті концепції сталого розвитку [Електронний ресурс] // Економіка: реалії часу. 2018. № 1 (35). С. 71-78. URL: https://economics.opu.ua/files/archive /2018/No1/71.pdf
27. Карінцева О.І. Оптимальна структура національної економіки, як запорука стійкого розвитку держави // Проблеми економіки. 2018. № 1 (35). С. 62-68. https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2018-1_0-pages-62_68.pdf
28. Карінцева, О.І. Методологічні засади реструктуризації національної економіки України з урахуванням еколого-економічних трансформацій [Текст]: дисертація ... д-ра екон. наук, спец.: 08.00.03 - економіка та управління національним господарством /О.І. Карінцева; наук. консультант Л.Г. Мельник. - Суми: СумДУ, 2018. - 456 с.
29. Ковальов Б. Л. Науково-теоретичніпідходи до аналізудефініційноїосновисталого способу життя. *Механізмрегулюванняекономіки*. 2010. № 2. С. 151–159.
30. Ковальов Б. Л. Стратегіїсталогорозвитку: історична ретроспектива. *Механізм регулювання економіки*. 2009. Т. 1, № 4. С. 192–197.URL: http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3513
31. Кубатко О. В. Екологічні інновації як джерело флуктуацій енергоефективного розвитку національної економіки / О. В. Кубатко // Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2016. - № 4. - С. 365-376. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2016_4_32
32. Макаренко, І. О., Бондар, А. В., Гончаренко, О. С., Єльнікова, Ю. В., Євдокимова, А. В., Жиглей, І. В., … Кучер, С. В. (2020). *Корпоративна соціально-екологічна відповідальність та партнерство стейкхолдерів задля сталого розвитку*.
33. Маценко О. М., Маценко О. І., Кальченко С. О. Соціо-еколого-економічні індикатори сталого водокористування. *Механізм регулювання економіки*. 2016. № 3. С. 19–30.URL: http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/49530
34. Маценко О. М., Овчаренко Д. М. Економічні засади підвищення контролю якості енергоресурсів промислових підприємств. *Механізм регулювання економіки*. 2013. №3. С. 71–79.URL : https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/37630
35. Маценко О. М., Німко С. І., Овчаренко Д. М. Методичні засади оцінки еколого-економічної ефективності функціонування малих гідроелектростанцій. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2013. № 4. С. 26-34. URL : https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/35024

36. Маценко О. М., Шапочка Ю. М. Економіко-правові аспекти відшкодування економічного збитку. *Механізм регулювання економіки*. 2011.№ 1. С. 242–248.URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/24558
37. Мельник О. І., Маценко О. М., Пронікова Ж. С. Наукові підходи до удосконалення мотивації екологічно спрямованої діяльності. *Механізм регулювання економіки*. 2012. №3. С. 58–65.URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/34234
38. Мельник Л.Г., Потравный И.М., Сотник И.Н. Анализ методических подходов к формированию показателей эффективности ресурсопользования. Экологическое право. 2009. № 4. С. 18–25.
39. МельникЛ. Г., АвдасевВ. Н., КовалевБ. Л. Информационный вектор социально-экономического развития: ретроспективный анализ.*Социально-экономические проблемы информационного общества: монография* / под ред. д-ра экон. наук, проф. Л. Г. Мельника, канд. экон. наук М. В. Брюханова. Сумы : ИТД «Университетская книга», 2010. Вып. 2. С. 776–791.
40. Мотиваційні механізми дематеріалізаційних та енергоефективних змін національної економіки : монографія / за заг. ред. доктора екон. наук, проф. І. М. Сотник. – Суми : Університетська книга, 2016. – 368 https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80197
41. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. – 572 с. https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80114
42. Проривні технології в економіці і бізнесі (досвід ЄС та практика України у світлі III, IV і V промислових революцій) [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Л. Г. Мельник, Б. Л. Ковальов, Ю. М. Завдов'єва та ін.; за ред. Л. Г. Мельника та Б. Л. Ковальова. – Суми : СумДУ, 2020. – 180с. https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79621
43. Розвиток виробничого потенціалу машинобудівних підприємств в умовах нестабільного ринкового середовища [Текст] / О.В. Кубатко, В.Л. Акуленко, А.А. Іскаков ; За наук. ред. Л.Г. Мельника // Механізм регулювання економіки. - 2015. - № 3. - С. 15-22.
44. Сабадаш В. В. Енергетична безпека України: конфліктність геополітичного вибору. *Механізм регулювання економіки.* 2011. № 2. С. 52–59. http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/24474
45. Сабадаш В. В., Давиденко І. В., Бабій Т. В. Конкуренція за ресурси й економічні конфлікти у глобальному бізнес-середовищі: рушійні сили, безпека, інституційно-ресурсний концепт врегулювання. *Механізм регулювання економіки.* 2017. № 4. С. 128–147.
46. Сабадаш В. В. Дослідження впливу енергоресурс них чинників на економічну безпеку. *Механізм регулювання економіки*. 2009. №2. С. 11–18. http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3360

47. Сабадаш В. В. Тенденції сучасної ресурсної політики у забезпеченні еколого-економічної безпеки. *Механізм регулювання економіки*. 2007. №2. С. 50–59. http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3130
48. Сотник И.Н., Могиленец Т.В.Анализ подходов к экономической оценке экосистемных услуг. Механізм регулювання економіки. 2011. Вип. 2. С. 152–158.
49. Сотник І.М. Формування самовідтворювального еколого-економічного механізму управління ресурсозбереженням. Вісник СумДУ. Серія Економіка. 2011. № 1. С. 5–13.
50. Сотник І.М. Тенденції та проблеми управління дематеріалізацією виробництва і споживання. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 8. С. 62–67.
51. Сотник І.М., Мазін Ю.О. Управління розвитком ринку ресурсозбереження в Україні: проблеми і перспективи. Сталий розвиток економіки. 2011. № 1. С. 3–8.
52. Сотник І.М. Про макроекономічні наслідки ресурсозбереження. Економіка України. 2009. № 10. С. 27–35.
53. Сотник, І. М., Сотник, М. І., Мазін, Ю. О., Чорток, Ю. В., Коблянська, І. І., Горобченко, Д. В., … Вороненко, В. І. (2017). *Еколого-економічні механізми реалізації потенціалу енерго-та ресурсозбереження національної економіки*. Сумський державний університет
54. ТарановськийВ. І., КовальовБ. Л., ПортянкаА.Г. Науково-методичніпідходи до визначеннядефініції «екотуризм».*Механізмрегулюванняекономіки*. 2014. № 2. С. 30–37.URL: http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/38650
55. Чорток, Ю. В., Чорток, Ю. В., Гончаренко, О. С., Гончаренко, А. С., Мельник, Л. Г., & Мельник, Л. Г. (2013). *Забезпечення сталого розвитку регіону на основі дематеріалізації діяльності регіональних логістичних центрів*.
56. Шевцова С.В., Ковальов Б.Л. Науково-методичніпідходи до формуваннясталого способу життя. *Механізмрегулюванняекономіки*. 2011. № 1. С. 230–234.
57. Шкарупа, О.В. Бізнес-планування "зеленого" зростання економіки регіону як чинник екологічної модернізації соціально-економічних систем / О.В. Шкарупа // Механізм регулювання економіки. - 2016. - № 3. - С. 9-18. 39.
58. Шкарупа, О.В. Мотиваційні механізми екологічної модернізації соціально-економічних систем / О.В. Шкарупа // Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу: збірник тез доповідей X Міжнародної науковопрактичної конференції, 29 вересня - 1 жовтня 2016 р. / Відп. за вип. Ю.М. Гладенко. – Суми: Ткачов О.О., 2016. – С. 242-243.
59. Шкарупа, О.В. Організаційно-економічний механізм реінжинірингу бізнес-процесів промислових підприємств : звіт про НДР (заключний) / Кер. Л.М. Таранюк. - Суми : СумДУ, 2016. - 82 с.

60. Шкарупа, О.В. Методологічні засади державного регулювання екологічної модернізації національної економіки [Текст]: дисертація ... д-ра екон. наук, спец.: 08.00.03 - економіка та управління національним господарством / О.В. Шкарупа; наук. консультант Л.Г. Мельник. - Суми: СумДУ, 2018. - 485 с.
61. Экономика и бизнес: учебник / под ред. д.э.н., проф. Л. Г. Мельника, д.э.н., доц. А. И. Каринцевой. – Сумы : Университетская книга, 2018. – 608 с. https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80201
62. Экономика развития: учебное пособие / под ред. д.-ра экон. наук, проф. Л. Г. Мельника, канд. экон. наук А. Вик. Кубатко. Сумы : «Университетская книга», 2017. 352 с. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80184/1/%d0%adkonomyka_razvytyia.pdf

ДОДАТОК А

Інформація про основні засоби емітента за 2018 рік (за залишковою вартістю)

Найменування основних засобів	Власні основні засоби (тис. грн)		Орендовані основні засоби (тис. грн)		Основні засоби, усього (тис. грн)	
	на початок періоду	на кінець періоду	на початок періоду	на кінець періоду	на початок періоду	на кінець періоду
1. Виробничого призначення:	5 141 361	4 867 737	0	0	5 141 361	4 867 737
будівлі та споруди	1 606 543	1 536 754	0	0	1 606 543	1 536 754
машини та обладнання	3 470 528	3 287 052	0	0	3 470 528	3 287 052
транспортні засоби	40 470	21 548	0	0	40 470	21 548
земельні ділянки	13 685	13 685	0	0	13 685	13 685
інші	10 135	8 698	0	0	10 135	8 698
2. Невиробничого призначення:	0	0	0	0	0	0
будівлі та споруди	0	0	0	0	0	0
машини та обладнання	0	0	0	0	0	0
транспортні засоби	0	0	0	0	0	0
земельні ділянки	0	0	0	0	0	0
інвестиційна нерухомість	0	0	0	0	0	0
інші	0	0	0	0	0	0
Усього	5 141 361	4 867 737	0	0	5 141 361	4 867 737

ДОТАТОК Б

Консолідований баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2018 р.
Форма №1-к

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	8 337	6 857
первісна вартість	1001	43 259	43 396
накопичена амортизація	1002	(34 922)	(36 539)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	48 455	20 201
Основні засоби	1010	5 141 361	4 867 736
первісна вартість	1011	11 850 066	11 940 760
знос	1012	(6 708 705)	(7 073 024)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	18 522	109 397
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	14	14
Усього за розділом I	1095	5 216 689	5 004 205

ДОДАТОК В

II. Оборотні активи			
Запаси	1100	750 563	719 638
Виробничі запаси	1101	0	0
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	297 870	203 818
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	51 466	89 746
з бюджетом	1135	71 280	35 310
у тому числі з податку на прибуток	1136	8 047	5 475
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	430 965	9 897
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	46 172	16 876
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов’язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	16 455	30 659
Усього за розділом II	1195	1 664 771	1 105 944
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	6 881 460	6 110 149

ДОТАТОК Г

Консолідований звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2018 рік
Форма №2-к

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5 078 764	4 777 539
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4 292 370)	(3 878 473)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	786 393	899 066
збиток	2095	(0)	(0)
Інші операційні доходи	2120	85 301	88 488
Адміністративні витрати	2130	(303 955)	(296 579)
Витрати на збут	2150	(675 489)	(612 349)
Інші операційні витрати	2180	(20 451)	(29 144)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	49 482
збиток	2195	(128 200)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	4 259	97 691
Інші доходи	2240	-23 505	430 848
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(275 269)	(314 744)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-90 188)	(-381)
Інші витрати	2270	(-6 725)	(42 861)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	220 797
збиток	2295	(325 802)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-39 618	-44 217
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	176 580
збиток	2355	(365 420)	(0)